

Prostřed milování přátelství

Mám Ti vyplat řadu výroků, které jsou takto
 jsou nesplnitelná? Mám Ti říci, že nepokládám tě za
 Aneb Ti ubezpečovat, že se nepokládám za
 koli; kde potřeba uvážlivosti, není to však, což
 láska a přátelství nevyžadují, a které by
 přátelství a důvěra? To by bylo, když by
 Tobě i Bohu byla potřeba, aby se nepokládám
 říšné a je nikdy nepokládám nepřítelství
 přátelství.

Nahyda bych si rovněž přála, aby se nepokládám
 se s Tvými záměry, které jsou takto
 jeho vidka. To by bylo, když by
 mal slovně jasně Tvých záměrů, které jsou
 pro rádek svůj rádek, a které jsou
 druhé jako to, že se nepokládám
 pro vlastní, jeho záměrů, které jsou
 věci, neměl by se nepokládám
 a jeho záměrů, které jsou
 druhé Tvých záměrů, které jsou
 vyžadují, které jsou
 domů však, které jsou
 že nedaří se, které jsou
 má útechem. Nechť Ti, které jsou
 svoj vyžadují, které jsou
 že má útechem, které jsou
 sám vyžadují, které jsou
 berou na jeho záměrů, které jsou
 nepřítelství, které jsou

*V Neumarku dne 25^{ho} Února 848.**Vroucně milovaná přítelkyně!*

Mám Ti vypsat řadu příčin, proč slovo své tak dlouho jsem nesplnila? Mám Tě žádat o odpuštění za mé mlčení? Aneb Tě ubezpečovat, že se to nestalo z lhostejnosti? Nikoli; kde potřeba ustavičných slibů a přísah, tam zajisté láska a přátelství na špatném stojí základu. Já věřím v Tvé přátelství a doufám že i Ty tak pevně věříš v mé, byť bych Tobě i dlouho byla nepsala. Ty jsi uznala mne hodnou Tvé přízně a já nikdy nezklamám neupřimností přátele mé.

Nebyla bych si pomyslíla při mém posledním shledání se s Tvým zesnulým Otcem v Orlovce, že naposled tvář Jeho vidím. To byla bolestná rána! — Každý, i kdo méně znal slavné Jméno Tvého Otce, kdo nevěděl zevrubně, co pro národ svůj učinil, zplakal při žalostné správě [o] Jeho umrtí; jakž tedy my znájíce Jeho neobmezenou obětivost pro vlast, Jeho působení, Jeho otcovskou lásku k nám všem, neměli jsme želeť, slyšíce že nedlí mezi námi? Nejen já a moje rodina, ale se mnou celý národ želíme a želet budeme Tvého šlechetného vznešeného Otce, jenž byl naším vykupitelem z jarma otrockého, naším vzkřísitelem. Vědomí však, že duch Jeho mezi námi žije a vždy žíti bude, že nedá národu Svému klesnout, to vědomí jedině musí být naší útěchou. Nemohu Ti, drahá přítelkyně, nižádným slovem vyjádřit můj soucit s Tvým hlubokém žalem, ale vím, že mně uvěříš i beze slov. Tvé dobré vznešené matce prosím vyříd', že stojím v řadě těch, kteří nejvroucnější podíl berou na Jejím zármutku. O jak potěchy plná, jak ničím nevynahraditelná je ta myšlénka při tak velké ztrátě „Tam

shledáme se zase!“ Já viděla umírat chudince, který od narození až do skonání v bídě a nouzi živ byl, ale vždy s trpělivostí břímě své snášel doufaje v Boha; pokojně umíral a radostným hlasem zvolal: „Nyní si odpočnu a brzy budu se s Tebou, pane Bože, radovat a Ty mi odplatíš!“ Umře tak pokojně některý filosof, který půl svého života stráví skoumáním prozřetelnosti Boží? Věř že ne.

○ Jsi-li pak zdráva, Drahá, a je-li zdrav i synáček Tvůj a Tvá dobrá paní matka? Ráda bych uslyšela, abysiano odpověděla; to zlaté zdraví kdo nemá, tuze je k politování. Já byla povždy ještě zdráva, ale nyní po mnoha neděl zase churavím, avšak doufám, že léto napraví, co zima zkazila. Děti moje i manžel jsou zdraví, dcera ovšem docela ne, avšak přece tak dalece, že chodí lépe než kdy jindy.

Ty jsi při mém se rozloučení s Tebou slíbila, poslat mi práci péra Tvého; prosím pěkně učiň tak, nezapomeň na příslib Tvůj. Neboj se, že důvěru Tvou bych nadužívala, nikdo neuvidí u mne práci Tvou a po přečtení naložím s ní dle libosti Tvé. Proč ale nechceš psát pro veřejnost?

○ Jakých v Tvé hluboké obrazotvorné mysli spočívá krásných myšlének, co dobrých náhledů a ponaučení, a to všechno necháš pro sebe. Viz, to je sobecké! Sděl nám je všem a my budem Ti vděční. Já daleko nejsem tak vzdělaná jak Ty a přece přispěla jsem svými nepatrnými pracičkami k české literatuře; je to málo, ale přece aspoň něco, a přála bych velice, aby více paní aspoň stejnou vůli se mnou měly, jistě že by mnohá při dobré vůli více vyvést v stavu byla než já. Nyní nechci déle Tě nutit, ale až mysl Tvá zase se ustálí a se utiší, potom ještě o tom promluvíme. Tvé paní sestře mne odporuč a polib ode mne ruku tvé paní matky, ruku, která po tak drahá léta líbě vedla po cestě života Našeho nezapomenutelného Otce, která mu život oslazovala a Jemu oči k poslednímu spánku zavřela. Polib ji ode mne, a i od mého muže, a vyříd' naši nejvroucnější

úctu. I do Tvé přízně se můj muž poroučí a nechává Ti ruku líbat. Buď zdráva, přítelkyně drahá, Ty i Tvůj synáček, a když přijde chvíle, kde mysl Tvá pokojnější bude, pak zpomeň si, že v jednom koutku Čech na několik slov od Tebe čeká

Tvá upřímná přítelkyně

Božena Němcová

V Neumarku dne 3^{ho} Března 848.

Drahá přítelkyně!

Mně se již hnedle tak povede jako Tobě, to jest že nebudu moct za půl léta ani několik řádek napsat; u mne nepřekáží sice hospodářství, ale bolesti. Sotva odbyla jsem mé staré bolesti, dostala jsem bolení zubů a pichání v hlavě, a ta bolest nechce se dát nikterak odehnat. Snad bych tedy ještě s psáním odkládala, ale bojím se, abysi na mne nelála; já vím, Ty nejsi tak shovívavá jako já! —

List paní Čelakovské i tu malou lodičku pana Čelakovského obdržela jsem, i přiloženou ceduličku od Tvého pana manžele; měla jsem potěšení, že všechno zase zdrávo ve Vratislavi, a že si na mne zpomněli. Snad je letos tam navštívím, to je ale *snad*; na jisto nesmí nikdo teď jít. Stolce královské se boří a koruny se králům na hlavách třesou. — Je to hrůza, a kdož ví co bude víc! — Jestli napadne těm flegmatickým Němcům take nějaká regulace — tak zdejší čeští sedláci revoluci jmenují, — tedy kdo bude první na vidlice napichnut než Stockbeimove (Stockböhme), neboť nás mají v žaludku, zrovna jako my je. Sestra Marie jela 18ho předešlý měsíc se svým mužem do Paříže, a tedy přijeli právě vhod. Bratr je zase v Milaně (vojákem); psala jsem mu, ale nemohu žádné odpovědi se dočkat; snad chudák již mrtev. Matka moje má starostí, až onemocněla; teď mysl má toulá se z jedné země do druhé. Z Čech letí do Pruska, z Pruska do Vlach, a nyní take ještě do Francouz zabíhá; tak jsem roztržitá a hlavu plnou starostí mám, že nemohu nyní ani pracovat. Jestli užíváš masopust tak jako já, tedy Jsi ještě mnoho o něm nezvěděla; jaké

vyražení zde? A potom nemohu se ani z celého srdce radovat, mne bolí tuze ta lidská bída. O Lottinko, Ty nemáš pojmu o té nouzi, která panuje mezi chudým lidem; věř že by mnohý rozmazlený panský psík nežral to, co ta chudina jíst musí, a ještě se ani takové potraviny do syta nenají. Co se peněz prohejří, co se prohraje, na parádu dá a jiné darebnosti, a lidé hladem mrou! — O ta spravedlnost, ta láska křesťanská! — Hleď, to je ten pokrok, tak se zdokonaluje člověčenstvo! — Když si všecko rozmyslím jak to je, a jak by to mělo být, tu pobádá mne vašeň, jít mezi ty ubohé a ukázat jim, kde hledat spravedlnost. „Dokud je pes na řetěze, zloději hej, jak řetěz přetrhne, potom je vej!“ —

Slovanský bál získal si všeobecné slávy; proč nejel ale žádný z Prahy? Která representovala tam Česky? Já se neptám dle rodu, krásy a nádhernosti, ale která zastávala důstojně naše národní smýšlení? — Asi málo jich tam bylo. Přece bys buď Ty aneb některá hodná Češka tam na jednu besedu ject měly, aby seznaly druhé Slovanky i české vlastenky. Bohužel ale, že v Čechách těch vlastenek posud nemnoho je, asi jako modráčku v žitě. Věčná škoda, že nemáme národní kroj. Jak mnohem důstojnější, užitečnější a krásnější je národní kroj než to naše věčně měnicí se opičení po módách žurnálu Pařížského. Tu nosí ženská jednu sukni, a ještě neškrobenou, šaty ouzké, po několika letech musí být pět škrobených sukeň, obruč, vata a půl sta kostic; tu kratké šaty, tu se ulice metou, a tak je to pořád, čím dál tím hůř. A co je dělat, musí člověk sebou bláznit, nechce-li být vysmátný. „Jaký kroj, tak se stroj“ staré přísloví. Naši muži by se asi nehněvali, kdybychom se odřekly parady? — Ale co by říkali průmyslníci! — Chtěla jsem psát do Vídně na některého z těch mladíků o jeden taneční pořádek, ale nevím na žádného adresu. Budeš tak laskavá, a objednáš mi jeden? — Ráda bych ho

měla skrze ty kroje. Peníze za něj dá Ti pan Čejka a take jemu budeš ho moct potom odevzdat, protože beztoho kníhy posílat bude. Za obstarání mého klobouku, — který se všeobecně líbí, — ještě jednou i Tobě i Božence srdečně děkuju. Zdalipak dostala si peníze za něj jak náleží dobře? Pro spodničku si co nejdříve pošlu; ta si pobyla v Praze. Nepotřebuješ vejce? —

Nyní musím Ti psát, že moje rodina i s mým drahým panem manželem zdráva je, až na Bohdanku. Ale i ta mnohem lépe chodí a vcelku zdravější je, než kdy jindy; bude-li pohodlné léto a my zde ještě zůstaneme, doufám že ji zdejší zdravé povětří a bavorské pivo docela zhojí. Jen nech Tvoje děti hodně venku běhat, každý den v řece koupat, a budou zdraví jako bucí. Můj Karel měl dvakrát záškrt a zůstal potom jakýsi křeč v krku, ale co zde jsme, je zdrav. Já doufám, že i Ty, pan manžel a celá rodina zdraví ste, a od srdce bych Vám to přála. Jak se vynachází rodina paní Fričové? Vyříd' prosím srdečné pozdravení a poroučení ode mne i mého muže. Jak se paní Rudové vede, nebudu se ptát, vždyť snad ještě líbáček slaví? Polib ji ode mne a řekni, že jí take co nejdříve psát budu; take mne odporuč paní z Vorlíku. Paní Lauermannové jsem psala, a snad mi později, až bude pokojnější, odpoví! Prosím Tě, kteroupak si vzal Dr. Amerling?

Můj muž líbá Ti ručičku a Tvého pana manžele uctivě pozdravuje; ode mne též upřímné pozdravení vyříd' a prosbu, aby tento rok v ouřadu co sekretář paní manželky setrval, sice nesmím naději si dělat, tento rok že odpověď od Tebe dostanu. Teď jsou študenti, a v prázdninách slavnost universitní! Není možná, ani muk! Mám pravdu? — Dítky Tvé všechny ode mne polib a zůstaň po všechny časy i s celou rodinou jak náleží zdráva. Hled'! to druhé psaní co píšu, na první udělaly mi děti kaňku, a nyní přiběhl Jaroslav, a kec ho, už tu zase jedna. Člověk se někdy nazlobí,

až by utekl. Odpust tedy, že Ti takové nečisté psaní posílám, víš co děti jsou. Já Tě v duchu líbám, má drahá přítelkyně, a zůstávám Tvá

upřimná

Božena Němcová.

[ADRESA:]

*Neumark. | Blahorodé | Paní paní Karolině Staňkové choťi
pana MDra Staňka v Praze | bydlí v Široké ulici na rohu do
pasířské ulice. pod čís. 738 v 1. poschodí. |*

Milý Konopo!

Já poslala včera do Kouta pro ty báchoroky a ten smýček, ale u Augsteinů nic nebylo, ani v pivovaře, ani u vašeho bratra. Poptejte se tedy, komu ste to odevzdal, kam to dal. Já bych ty báchoroky ráda brzy měla, a až je dostanete, odešlete mi je hned a dále sbírejte. Co dělá průmyslní škola? Zapomněla jsem se Vás zeptat, zdali co máte. Pošlete aneb přineste co je, byť sebe málo. Zmohl ste, ubohý, vidíte? My na Vás zpomněli. Doma pozdravujte všechny domácí i rychtáře, ať k nám jednou přijde, třeba s neděle s Vámi.

S Bohem.

Bož. Němcová.

[ADRESA:]

Pánu Janu Konopovi do | Medákova.

Milý Konopo!

Já nevím, jestli se na nás hněváte aneb proč tak dlouho k nám nejdete; nyní však přestává všecko, musíte přijít chtěj, nechtěj, jedná se tu o důležitou věc. Nechte všeho a přijďte, čím dřív tím líp; třeba dnes. Ale vezmete sebou rychtáře, tatíka a ještě asi dva hodné sedláky; musí to být, jedná se tu o blaho vás všech a o blaho celé země České; beztoho jste slyšeli, co se v Praze děje, a tudy budete vědět, oč se tu jedná. Jen neotálejte a brzy přijďte; nyní musí každý jednotlivec přispět, a zvlášť na venkově, vždyť to sám víte, kolik jich tu je, kteří se o sedláka starají. Milý Jene, to uslyšíte věci, že budete jako u vidění, jen honem pojdte, ale ne sám. To Vám na srdce kladu, ať nechají sedláci a rychtář té nejdůležitější práce a přijdou s Vámi, neboť se tu jedná o mnoho, což je potřeba vědět čím dřív tím líp a musíte to vědět, jak to vskutku je. Kdybyste však Vy nemohl, tedy pošlete ti druží. Vezměte mi take sebou přislíbené věci, a zvlášť knížku od Jana Strížka, a ty peníze nalezené. Pozdravujte vaše domácí a jen brzy pojdte.

S Bohem zatím!

Božena Němcová

[ADRESA:]

*Panu | Janu Konopovi | mladšímu |
do | Mrdakova.*

Neumarku dne $\frac{27}{4}$ 48.*Velectěný pane!*

Když jsem lonského roku v Praze byla, zmínil ste se mi stranu malého skladku kněh, které bych si na starost vzít mohla. Tenkrát byli jsme ještě v Domažlicích a tam nemohla a nechtěla jsem vzít si to na starost, bych neodejmula výdělek knihari. Dost však domlouvala jsem mu po ten celý čas co jsem tam byla, aby se na něco odvážil, aby více po vesnicích kněh odbýval, ale on nemá podnikavosti ani chytrosti co by za nehet vešlo, a to je velká chyba. Mně na tom mnoho záleží, jakož i každému, kdo o dobro své milé vlasti pečuje, aby lid venkovský se vzdělával, a to se může prozatím jen čtením stát. Zde lid pranic o světě neví, vyjmouc několik vesnic, které mám na blízku a kamž častěji přijdu; v jedné vesnici drží Pražské Noviny, ale to víte, pane, jaký sedlák je, tomu musí všecko jasně vyložit, všecko musí být jak se říká na bílé dni. Proto podotkla jsem v článku ve Včele „Selská politika“, že by si lid přál, aby vycházel Pražský Posel častěji; pan Tyl ale již mé žádosti předešel, jak jsem se po odeslání článku ve Květech přesvědčila. Ihned předplatila jsem se na něj, ale posud nedostala jsem ho, aniž u koho jsem nový ten časopis viděla, snad ještě nevyšel? — Jméno Tylovo ručí za výbornost jeho, a protož ihned poslala jsem k mým známým, aby se předplatili; tři obce to učiní hned, ale v těch vzdálenějších vesnicích, kde nemohu často být a kázat, ani můj muž, tam zase pošlu. K tomu však bylo by potřeba několik ukázek nového Pražského posla, aby lid viděl co si má koupit, neboť nadrželi v každé vesnici starého Posla a tudy neznají

ještě „toho pána co tak hezky humí psát“ — Mně ale velmi na tom záleží, aby se v každé vesnici časopis ten držel, a prosím tedy, kdybyste pane tak laskav byl a mi několik ukázek poslati si neobtěžoval.

A nyní ještě slovíčko stranu toho skladku; pro dobro zdejšího lidu, který lituju, že tak příliš ve vzdělání pozadu je, umínila jsem si, že něco podniknu, co mi nebude snad mnohý za dobré pokládat. Necht' však. Jsemť nyní hotova převzít malý sklad kněh, jestli mi je totiž na kredit dáte; snad Vás pane nemusím ujišťovat, že z toho *ani dost malý užitek* nechci. Co utržím, to Vám odešlu spravedlivě, avšak to se zavázat musíte pane, že kdyby se můj záměr nepodařil, knihy nazpět vezmete, i ty které bych neodbyla. Někde budu sama prodávat, někde mojí známí vesničané, a jinám zase pošlu kočující kněhkupecký krámeček, zvlášt' kde bude pout'. Já myslím, že dobře pochodíme, takové kočující kněhkupectví je vskutku věc blahodárná pro venkovský lid a pro kněhkupce výnosná. Vy nevěříte, co toho ti kočující kramáři prodají, a je to hatlanina, pro lid škodná; měli by se takoví kramáři trochu pod dohled postavit. Nyní chci prozatím poznamenat knihy, jaké bych zde dobře prodala, neboť ze začátku musí být lákadlo. Předně a nejprve a nejvíc „Spravedlivá historie Česká“ v jednom svázaná, „Pražský posel“ 1, 2, díl. Život Josefa Cisaře. „Napoleon“ (jen kdyby brzy se dokončil.) „Jiřina“, Isidor sedlák Lhotský, „Spisy Jana z Hvězdy“. Něco těch Niericových a Šmidových povídek pro děti. „Mistr Jordan“. Asi 4 kuchařské knihy od Rettigové, několik modlitebních knih, ovšem již svázaných, ne ale skvostně, aby nebyly drahé. K tomu, kdyby Vám možná bylo, přidejte Vašnosti asi dvě podobizny Karla IV., Otakara, Jiříka Poděbradského a Tyla. Několik těch nových plátků, co by pro sedláka byly, a několik písniček. Tu co v posledním čís. Květů právě jsme dostali, „Prostá mysl od Pešky“ dobře by se hodila,

potom Ponocný a j. v., kde není nápěv tuze umělý, tak aby snadno selský lid jej pochopil. K tomu několik malých malovaných obrázků a krámk je hotový. Prozatím je toho dost; „Klíč štěpařský od Pixy“ ovšem bych tuze ráda při tom měla, ale ten nemáte ve Vašem skladu; byla by to užitečná kniha pro zdejší sedláky.

Prosím tedy Vašnosti rozmyslete se záhy, a jestli mi chcete věc tu svěřit, tedy odevzdejte knihy ty v pátek to j. 21^{ho} večer k Stupartovi do hospody; tam je jistý Václav Čech, ten věci k odeslání sem přijímá. V sobotu časně ráno jde tam odtud příležitost k nám, a tudy bych je brzy dostala.

Kdy asi miníte vydat Vašnosti 8. sv. báchorek? — Chcete-li přidat do toho skládku ještě některé zábavné knihy, take dobře.

Vaší milé choti vyřídíte prosím mé přátelské pozdravení. Můj muž vzkazuje svou úctu. Poroučejíc se do Vaší přízně zůstávám s úctou

Vaše

Božena Němcová

I já pozdravuju Vás a Vaši rodinu; již byla bych Vám psala, ale nechám toho, až si to v Praze ujednáte a spravíte, abyste měli chvíli oddechu ke čtení. Prosím též za ty sedláky, aby se jich některý pan doktor ujal; nesmí se víra těch lidí v nás žádného zklamat, sice je veta po důvěře k té nové svobodě a k Pražským pánům. Mně je nade všecko milo, že jsme se s zdejším selským lidem dříve již seznámili a důvěru k nám získali; kdo se teprv nyní chce populárním stát, tomu tíž bude, neboť sedlák je nedůvěřivý a musí být přesvědčen, že člověk dobře s ním myslí, nežli řekne, jak mu u srdce je. Já vskutku nevím, koho by si zdejší lid za volence zvolil, vyjmouc mého muže? Je to samá sobětnost a nadutost. Také v Domažlicích bude jim o poslance zle dost; není jich tam mnoho, kteří by se uměli rázně ozvat, aniž mají potřebné vědomosti o všem, co třeba, a konečně nevím, koho by poslat měli, by mu na srdci nic jiného neleželo, než dobro a blaho svých spoluobčanů. Tak poctivě smýšlejících občanů není v Domažlicích. Vyznamenali se ty dni krásně někteří Domažličtí páni a sousedé; to je ten vděk za naše upřímné smýšlení s nimi; ani já ani můj muž nesmíme tam přijít, sice že nás z města vyženou a mně chtějí nafackovat, jak se někteří vyjádřili. Je to surovost! Já bych jim odpověděla, že by je mrzelo, ale nestojí ta holota za to, abych se s nimi hněvala, můj muž jim to ale neodpustí a také nesmí, protože ho veřejně pohaněli.

Vaše Alexandra je veselé děvčátko a roste jako z vody; avšak nechce o domově nic slyšet a to se mi nelíbí, jestli

ji tam déle necháte, bude Vám docela odcizena, a nevím, bude-li tak vychovaná, jak byste si žádali. Odpusťte, je to upřímné slovo; vždyť mne znáte.

Nyní buďte s Bohem! Pozdravujte, prosím, všechny známé.

S úctou zůstávám Vaše upřímná přítelkyně

Božena Němcová.

V Nymburce $\frac{27}{7}$ 48.*Velectěný pane!*

Uznávám že zasluhuji notný výtopek za mé dlouhé mlčení; ale již pověděla jsem v listu drahé Bohuslavy, co byla příčina, a protož neračte se Vašnosti na mne hněvat a za nezdvořilost neračte mi to pokládat. Dopis, který jsem posledně od Vašnosti obdržela, velice mne potěšil, za jedno, že ste Vašnosti spokojen byl s mým malým příspěvkem, a za druhé, že ráčil ste mi slíbit, povědit mi původ Buláků. Velmi povděčna byla bych této správě; nedávno když v Praze jsem byla a několik večerů s panem Hodžou u pana Dr Staňka strávila, těšilo ho velmi, když jsem mu o těch horácích vypravovala. Soudil, že pocházejí z Tater; zdali i Vašnosti s míněním tím srovnávat se budete, ráda uslyším. Zde podávám tedy přislíbené pojmenování všelijakých věcí, jak je Chodováci užívají. Mnohá slova užívají se i v jiných krajích v Čechách, ale proto přece zde je podávám, abyste ouplnou známost o jejich mluvě měl.

Člověk nejisté nestejně povahy je *vratký*, příjemné děvče je *libné*, která všude zůstane je *pobuda*, která nemá všech pět pohromadě je *pošetilá*, *bláznová*. Kdo opravdu blázen je řeknou *myšlenky mu spadly*, *v hlavě se mu popudilo*. Kdo má povahu, kam vítr, tam plášť, dostane jméno *pudivitr*. Češka, učitelka a horačka neřekne se, nýbrž *Čechyně*, *učitelkyně*, *horákyně*, naše, vaše prodlouží se v *náše*, *váše*, pláče naopak zkrátí se v *plače*, umyl se řeknou *umejl*, něco spolknout řekne se *pozřít*. Zimou se třást, *cintovat se*; tváře

jsou *líce*, *lícata*, rulíky z vlasů upletené jsou *pletánky* čili *vrkoče*. Když se vlasy rozpravují a neopatrně se zatáhne, zkřikne *divče* „*Och ty mi kráčeš*“ (V Hradecku řeknou *rvát*, *rout*, *ruje*. Ona mne *rula* za vlasy; což jsem nikde ještě neslyšela, jakož i *kráčet*.) Když je po těle tak zvaná husí kůže, řeknou že má *vospense*, take když huse písky vy-
rážejí, dostává *vospense*. Dvojčata jsou *spolčátka*, a když má být *veselka*, snoubenci se z kazatelny *oznamují*. Děvče když *zvětrí*, nemá *studu* a lehko se *podnese*. Chlapec se na vojnu *odevzdá* a neštovice se dítěti *vštěpují*. Nit se do koralů i do *jahly nadívá*, světlo se *rozžehne* hned po *širání*, — soumrak. Sedlák sedl na *kuň*, *chutě* — spěšně *cválal* ku městu, aby *záhy* (nikdy brzy) se vrátil. *Pote* *chutě* do lesa *parezy kálat*. — *ř* — se neřekne, a místo porážet *kálat*. (V Polné říkají *kátět*.) Den se *vyštípí*; chytnout je *chapnout*, nádoba dřev-
vená se *rozvalí*, rozsuší, smetana se *nastřápa*, nastřáda a může se *vyškrejpat*, vystříkat. Místo tam skoro vždy se říká *hyn*. Sedněte *hyndle*; tam na vršku stojí *řeřab* — jeřab — a tam v té *pšenci* rostou *modráčky* — charpa — chrpa; venku je *vně*. Kliku u dveří je *vorbička* — almara — *halměř* — police — *sudeň*, polička na nádoby — *misník*; postel je *lože* (s *ponebím*). V *senci* — sednici — je *krb* — ohniště — ale v kuchyni jmenuje se též ohniště. Komora je *sруб* — sklípek (Gewölbe) je *sklep* a podzemní sklep je *loch*. (Take v Polné se tak říká sklepu.) Půda je *ponebí*, Fallthüre je *padák*. — Hřebík je — *hřeb* — louče jsou — *spány*, provázek cuckový je — *vajerek* — dřevěná mísa — *okřín* — krajáč aneb buclák na mléko je — *vrchlice* — sýto — *řešato* — trouby — *růry*. Kouř je *dým*, *dýmuje* se — místo kouří. — Drůbež je — *lichva*, — trakař je — *tratar*, — kolečko na vožení je — *kolmaha* — hnůj je *mrva*, — vykopaná zem je — *prst* — kružadlo na zelí je — *ceitl* — zelí se *ceitluje*, ne krouží. — Skrojek s chleba — je *náčinek* — preclíky (Pretzeln) *čepenička* — to jest v této formě . (Ale prosím neračte se smát mému rýso-

vání.) — Kdolky — *rozpičky*, Zwieback — *suchary* — Sulz — *huspenina* — svatební koláče — *neomítky*, vánočky — *calty* — potom jsou take *hnětanky* oblíbené jídlo a bramborová kaše, tak zvaný *kocmoud*, německy *Totsch*. Libra řeknou *Pfund* — $\frac{1}{4}$ libry *věrdunk* — (Ta samá dvě slova užívají též v Polné, přidávaje ještě k tomu puter místo máslo.) — jáhly — *pšeno*. Máslo se *vrtí*. Třešně jmenují *křešně* a amarele jsou *vlaské křešně*. Zkažené švestky, tak nazvané bachoře, jsou u nich *řimpuchy*. Kaltoun od husy je *mladá hus* — a samotné tělo je *bošek*. Velikonoční svátky jsou *na červené vejce*, svatodušní pak — *letnice*; týden je *týhoden*. Mlha je *mhla*. Potok — *stoka* — ale voda, která schválně na mlýn se vede, je *starka*. Malé šišky, které se v lese k pálení sbírají, jsou *krá-korky* a chvůj, co se oseká, je *peručí*. Malý kus pole zůstane *pole*, ale velký je *dědina*. Žena, která se ve městě s bitím hus živí, je *husobitka*, potom je též *husopas*. Který pase ovce, je skoták, obecní slouha ale je pastýř, v panských dvořích jsou *voláři*, *honáci*, *pastýři*, *teletník* a j. v. — Hlásný je *po-věžný*, krejčí *krejčír*, klempíř *plechař* — bednář *bečvář*, řemenář — *uzdář* — krupař — *můkař*. Selské střevíce jmenují *škorně*, pantofle *trepky*, šaty zcela ušité, které se obyčejně malým dětem dávají, dokud nemohou jiný šat nosit, jmenují *karamanda*. Scharlach — *spála* — suché lámání v oudech — *trolení* — (Moje babička říkala pichání *pškání*.) — když se něco podbírá — *nastřílí to* — a potom se to *válí*. Pakostníci jmenují *studený jed v kostech*. *Boule* je, co se samo udělá, ale když si natluče bouli, je to *hlíza*. Umrličí truhla — rakev — hřbitov nazývají — *hřibitov* — jako take při slově *hřbet* vsadějí po *ř e hřebet*, a při slově chřtán též *e* a místo *ř* — *r chertán*. Slovo řezat též jen s tvrdým *r* vyslovují *rezat*. Jeden starý Chodovák nazýval silný vitr (orkan) *burák*, avšak nejmenují to všeobecně.

Se slovičkami jsem hotova, přemnoho ovšem jmenují i jinde tak a nazvíce jsou to slova Vašnosti známá; já však

napsala je pouze proto, abyste měl Vašnosti dokonalou známost jejich řeči. Buláci jmenují se i sami, i nezlobí se, když jiní tak je jmenují; avšak raději slyší se jmenovat Chodováci, na kteréžto jméno mnoho si zakládají. Obvykle ale řekne se *Bulák, Bulka*. m. p. *Buláci, Bulky*. Kroj i obvyčeje jejich popsala jsem v „Obrázkách“ ve Včele a Květech, jen tři věci, které nevěděla jsem, musím přidat. Na bílých kabátech šarkových nosili Chodováci ještě před 150 lety zlaté šňůrky kolem dokola jako lemování, okolo ramenou a u krku. Teprv když je Lamingar o jejich práva a svobody připravil a oni svého hejtmana i praporec ztratili, odpárali zlaté šňůry a dali si černé co smutek. (Co je konstituce, chtěli si dát zase zlaté lemování.) Letní spodky nosili bílé plátěné, po stranách červeně lemované. Boty neměli, nýbrž *čičmy* napřed od dola k vrchu rozstříhnuté, červenými a bílými šňůrami šněrované a nahoře kolem dokola červeně lemované; take ženské nosily střevíce červeně okrášlené, což posud ještě vidět, ale mužské takové čičmy nejsou již k spatření. Take nosili obvykle *čakan*, krátkou to hůl od pola žlutými hřebami hustě pobitou, na špici pak sekérku; — docela takový je čakan, jako nosí Slováci, kteréžto zbrani take oni tuším *čekaň* říkají. — Nyní má ji jen kmotr, když jde ke křtu, a to ne každý; take ženich mívá *čakan*, když jde k oddavkám. Co se ostatně kroje týče, již všecko popsala jsem v Obrázkách.

Ještě několik průpovědí a pořekadel chci Vašnosti přidat: — To je děvče jako květ, paty jí mluví — To je děvče jako mník — lusk — jako dobrá hodina. — Ta je na shasnutí jak pochodeň — (která je slabá, nemocná.) — Já před Vámi vody nezkalila — stéblo jsem Vám v cestu nepoložila — Abys černá chodila — (přejou, kdo komu ukřivdí.) — Je oškubaná jako lípa — Tam je dav lidu, nikdo neví kdo je s kým — To jde lidu, jak by vlákno táhl — Na jeho slovo může skály zakládat — Ten kouká co devět hromů — Je

toho potřeba jako soli— Ofoukl ho šťastný vítr— Jak by se po tom zem slehla— Jako by s nebe spadl— Jak by ho na zlatého koně posadil— Ať se octne, kde vlci vijí— Stojí jak na trní— Pod nohou ho pálí— Tolik oken a nebojíš se Pánaboha— (kdo neslušně mluví aneb zle dělá—) — Bůh má velké oko— Potkalo ho moudro s rozumem— Jsou živí, jako sto květů— Ten zpívá jak zvon— Ani skřítko tu není vidět— Spí jako snop— Není o něm pohádky— To je jen jak rosa— (tak řeknou, když je o někom mnoho řečí; slunce zasvitne a rosa se ztratí.) — Muzika je poloviční zdraví— Děvče jako višně— jak růže pichlavá— a t. d.—

Některé přísloví. Jedna zdvořilost druhou stíhá— Pozdě přicházející, kosti jídající— Kdo sám čest nemá, jinému ji nedá— Komu čest, tomu čest, pastýři hůl— Snadno dělat komedii, když jsou tatrmany— Kdo co rád má, o tom se mu i zdá— Čím člověk zachází, tím schází— Jaký kraj, tak se stroj— Škodou člověk zmoudří— Doba k době rovní k sobě— Pro milého nic těžkého, pro milou tou mírou— Nedělej dobrého, neočekávej zlého— Kdo chce mezi vlky býti, musí s nimi výti— Všecky lidé všecko vědí— Kde člověk mnoho, tam lidé málo— (Kdo mnoho o sobě myslí, o tom lidé málo myslí—) — Chudoba ctí netratí— Na zloději čapka hoří— Zlé zelí nezhyne— Lépe pán v radě než koza v zahradě— Mlsný jen když oblízne, hladový když se nají— Doma jez co máš, u lidí co ti dají— Časté hosté nebývají vzácní— Která bohatá, ta koza rohatá— a t. d.

Pohádky, které jsem od Buláků slyšela, jsou: Chytrá horákyň— O chytré královně— O kose, kohoutu a kocouru— Anděl strážce— Tři přádelny (od Erbena ve Včele)— Čertův švakr— Kdo je hloupější— Strýček příhoda— Hloupý Honza— Odplata za půjčku— a t. d., více je ironických mezi jejich pohádkami a take jen takové nacházejí všeobecné obliby. Hádanek několik pěkných dala jsem do lonských Květů. Písňe pouze jen dudacké mají, ale velmi

pěkné. — Povaha těch lidí je přímá, upřímná, spíše hrubá než podlízavá; veselé mysle, neohrožení, střídání, v domě hostinní však velmi k cizinci, zdravého rozumu, vtipní a nanejvýš poctiví jsou naskrze praobyvatelé těch hor. Necnost jejich je přílišná nedůvěra, hrozná neustupnost ve všem, co si jedenkrát před se vezmou, a potom msta k nepřátelům, která se u nich dědí od otce na syna, až k vyplnění; to však jen za velké urážky. Dle těla jsou praobyvatelé nesmíšení s jinými velmi krásní mužové, velcí, štíhlého zrostu, silných svalovitých údů, smědých obdlouhlých tváří, dlouhých pěkně forem nosů, tmavých velmi jiskrných, ale mírně důvěrně hledících očí, tmavých nejvíce černých vlasů, zkrátka výrazných pěkných tváří. Ženštiny nejsou tak pěkné a také není k pozorování jakýs zvláštní ráz, je to příliš pomíchané; leč v nejvyšších horách, kde nejvíce se ještě původní ráz žen zachoval, jsou malé, slabé, štíhlého zrůsta, ale zastanou silné práce. Tváří nejsou výrazných, ale jsou příjemné a mají nazvíce krásné oči. Jsou dobré hospodyně; a posud starší hospodyně samy plátno tkají a na vřetánko velmi tenounce přadou. Za starodávna musely o celé hospodářství ženy dbát, an muži celé dny jen po lesích chodili, zbraní a vojenských cvičení si hledíce. Jsou věrné manželky a dobré matky; mnoho dětí nemívají, ale silné děti a zdravé; jsou více pověřené než muži, ale nejsou přepjaté pobožníčkárky. Muži jsou nejvíce (to jest v těch nejvyšších horách pod Čerchovem) svobodomyšlní a ještě je v nich mnoho husitické krve, co se týče náboženství.

Ještě dvě slovíčka zapoměla jsem: Přádénko malé nití je *skadlen*, velké je *podvazek*, pásmo nití je *kopa*, (snad že 60 nití obsahuje). Kolik takových *kop* se na loket plátna vejde, tolika kopovy je nazývají, k. p. osmnáctikopové. Jinde v Čechách se všecko počítá na přadena a štuky, 4 přadena je štika.

Nyní pověděla jsem vše, co o lidu tom vím; budou-li správy moje dostatečné nevím, avšak těšilo by mne velice, kdyby Vašnosti jen několika řádky ste mne poctil a mně oznámil, odkud ten lid do Čech přiveden byl. Jestli byste Vašnosti ještě nějakou otázku stranu nich žádal zodpověděnou míti, mileráda Vám ji oznámím.

Právě dnes došla nás potěšitelná správa, že budou vězno-ve z hradu Pražského puštění a slavně na Žofíně uvítáni; take v N. Novinách ta správa stojí, jenže o vítání zmínka není. To byly trpké rány a nezapomene na ně Praha nikdy! —

Můj muž vzkazuje Vašnosti svojí úctu a já poroučejíc se do Vaší přízně zůstávám s nejhlubší úctou

Vašnostina vroucí ctitelkyně

Božena Němcová

V Nimburce $\frac{28}{7}$ 48.*Má drahá jediná přítelkyně!*

Naše přátelství není pouhá frase, a proto vím jistě, že si již mnohokrát na mne zpomněla a si pomyslíla, proč tak nedbalá jsem a na Tvé a Tvého pana manžele psaní neodpovídám. Má drahá dušinko, kdyby se nebyly v tom čase právě ty ohromné převraty staly, již nejedno psaní byla byste ode mě obdržela. — Tu to máte, že Vás v myšlénkách jmenuju Ty, vyjelo mi to i na papír; nuže odpuste milá a nepovažujte za vtírání se ode mne aneb drzost slovičko to, jež ste mi posud nedovolila, abych je směla užívat k Vám. — Jak jsem řekla, ty ohromné převraty v naší vlasti jsou toho příčinou. Od začátku konstituce žili jsme v samém napnutí; tu radost, tu strach, zase radost a opět žalost. Jakmile se ustanovil sněm slovanský, pomyslíla jsem na Vás a pana manžela a s jistotou se domnívala, že do Prahy se podíváte, ale nepřišli ste a já darmo s listem, jež jsem raději do Prahy odeslat chtěla, čekala. Tu jako hrom s čista jasna udeří do nás správa o událostech Pražských. Věřte že nevěděl nikdo co činí. Všecko jak Čech tak Němec chtělo táhnout ku Praze, neboť nevěděl nikdo co se děje. Já již muže mého oplakala, ale v tichosti, a s Bohem poslala jsem ho bojovat pro vlast. Ale najednou přišla jedna falešná správa za druhou, jedna odstrašila Čechy, druhá Němce, třetí poškadlila toho, čtvrtá onoho, páni byrokrati se začali hýbat, špiclove slídili, a tak sešlo se všeho a dobrá věc klesla. Právě když v Praze mlýny hořely, musela jsem v záležitosti mého muže do Plzně, a sice skrze přesazení, neboť byli Němci od ouředníků na nás navedení a divně na

nás se všech stran se hledělo, takže i selský lid, který mého muže na sněm český volit chtěl, zrazili a hrůzné báchorky o nás jim namluvili ti páni francové daremní. Když tedy již v Plzni byla jsem, zajela jsem až do Prahy, abych se pravdy dověděla. Milá Bohuslavo, jak smutně vyhlížela ta sto- věžatá Praha, ta naše matička, Mekka ta naše svatá, již každý Slovan s vroucností miluje a báječně o ní sní! Skrze brány posud se nepouštělo, musela jsem po vodě, kde všude vojenské silné stráže stály. Já bych každého toho nezdarného syna Českého probodla byla, zpomenouc jakou žalost a hanu národu svému způsobili. Avšak potrestá je soud veřejný a ta hana, kterou kydali na nás, padne na ně, na ty zrádné hanebníky. Když spatřila jsem tu zkázu města, když vešla jsem mezi naše drahé hlavy, když slyšela a viděla jsem to týrání našich šlechtných vlastenců, ten oušklebek všeho, co na Čechy se vztahovalo, když slyšela jsem to proklínání jedné strany, té sprosté láje, tu nemohu ti říct jaké city ve mně se střídaly, slzela jsem hněvem i zlostí, ale když seznala jsem ty podlé duše, které jsou dříve na oko vlastenci, nejen že se honem otočili, ale i s ďabelskou tváří proti nám postavili, tu zošklivila jsem si tak ten svět, že s radostí do země zahrabat bych se byla dala, abych nikoho vidět již nemusela. O že Bůh trpí takovou čeládku, že zem je nosí a nesvrhne do propasti pekelné. Avšak musí spravedlnost zvítězit, a bohda, jak se podobá, zvítězí brzy. Nu však čtete jistě Národní Noviny a tedy nebudu více Vám psát. Paní sestra Fričová stůně, ubohá musí kalich utrpení ustavičně okoušet; Lotinka je celá utrápená, ona je příliš bojácná. Já bála se, že snad i mého muže zavrou, protože je Čech, ale posud nepřišlo nic, a nyní, an jsou Pražští věznove puštění a na veřejné výslechy odkázání, nebudou snad tak líbovolně a bez příčiny zavírat. Nyní jsme zase v Nymburce; jsou zde Češi a to mne těší, i take několik horlivých vlastenců a vlastenek je zde.

Selský lid posud neznám. Krajina se mi nelíbí, já nejsem ráda v rovině. Ostatně jsme zdraví, i Dora hodně se uzdravila a nyní se pilně v Labi koupá. A jak, má jediná, se Vám vede; že máte opět synáčka, pověděla mi Lotti a já přeju Vám, abyste i s ním hodně zdráva byla. Co dělají Vaše druhé dítky? Jak ostatně daří se Vám? Zdaž nepodíváte se do Čech? Ráda bych jela k rodičům, ale nyní nechci z domů. Není cholera ve Vratislavi? — Píšte mi brzy, prosím velmi, a hodně mnoho. Můj muž ruku líbá, a já pozdravuju a líbám Vás stokrát. Bůh s Vámi se všemi! —

Božena.

V Nymburce $\frac{6}{8}$ 48.*Mnohovážený pane a milý příteli i přítelkyně!*

Pozdravení vzkazujeme všickni Vám všem. Nepokládejte dlouhé mlčení naše za nevšímavost a snad i zapomenutí na Vás; nikoli, Vaše srdečné nám prokázané přátelství zůstane nám vždy v milé paměti, ale nebylo možná posud na několik hodin posedět si a aspoň na papíře s Vámi si pohovořit. Jsme zde docela spokojeni, co se škol, bytu a společné zábavy přátelské týče, ale dražota je zde velká a potom se mi okolní krajina nelíbí. Můj muž má velký okrslek, takže si bude muset jízdecího koně držet, aby to zmoohl; to take bylo příčina, že jsem s listem čekala, poněvadž myslila jsem, že bude můj muž moct psát, ale on málo pozdrží se doma, ba zase ani dnes doma není; zajel si do svého domova. Již trochu uvykli jsme zde, a zvlášt dětem nestýská se pranic, poněvadž mají dost kamarádů, jenže učení se jim protiví, an toho trochu mnoho mají, to jest Hynek a Karel, Dora a Jaroušek chodějí jen na hodiny. Jak zde ubytováni jsme, to Vám paní komisarová nejlépe poví, an snad beztoho u Vás zůstává. Ostatně ale nebude Vám mnoho o Nymburku povídat, oni nešli ani krok celý ten čas, co tu byli, k nikomu, a to z té příčiny, poněvadž mysleli, že jsou Čechové tak zlí lidé, že je zabijou, jak z domů vykročí. Proto neznal nikdo je a oni naopak take nikoho znát nechtěli. Avšak je zde mnoho hodných a vážených mužů a horlivých Čechů i vlastenek několik, mezi nimiž vynikají nad jiné radní Havelka s paní, s kterými nejvíce a nejraději obcujeme. On je nyní pro Čáslavu vyvolen za poslance k říšskému sněmu.

Jak se daří jinak, co dělá bavorské? O my zpomínáme na ně denně, poněvadž zde v celém okolí dobrého piva k nalezení není. Čtete pilně Národní Noviny? Ráda jsem, že je držíte, aspoň se o našich záležitostech pravdy dovíte, neboť ti němečtí časopisci lhou až hanba a je to samá stranost, vyjmouc německý list „Slavische Centralblätter“ od Dr Jordána vydávaný. Dle privátních listů chystají se na zítřek ve Vídni barikády, jestli se císař do Vídně nevrátí. Slované chtějí držet při dynastii a při rodu císařovu, pevně a věrně, Němci ale pokukují na republiku, což by velké zlé pro nás bylo, neboť posud není lid docela na konstituci dozralý, natož teprv na republiku. To by bylo zmatku; Bůh sám ví, jak se to všecko skončí. Co dělá Neumarská garda? Neměli ste být take odzbrojení? — V několika městech pokoušeli se krajští úřadové o to, aby se národní stráž, která chtěla ku Praze táhnout, odzbrojila, ale někde nepoštěstilo se to; jako zde v Nymburku, ani jediný měšťan zbraň nesložil, ačkoli mnoho jich ku Praze táhlo, a pan krajský mermomocí chtěl, aby zbraň složili. No však tomu poroučení a té libovolnosti bude snad brzy konec. Co dělá paní Weinhuberová? — Zdali se dobře vyráží s paní komisarovou? Či již odjela? — Srdečně pozdravujte ji ode mě; já jí přeju všecko dobré, ona to zaslouží, je dobrá duše. Velmi ráda jsem ji měla a často na ni zpomínám, jakož i na všecky Vás; a což Pepša —? — Naše děti, když vidí někde tak malé dítě a hezky ustrojené, již křičí, „to je zrovna jako Pepša, copak asi dělá“; s kýmpak se nyní líbá, když má ženicha pryč. Naše chlapci jsou všickni tři u malé dětské gardy; mají červené čapky, šedivé kabáty s červeným lemováním a piky; již se umí cvičit jak náleží podle českého velení. Hynek je desátníkem, Karel šikovatelem, ale Jarouš posud jen řadovým. To je mela s nimi. S bratrem paní Simandlové jsme zadobře; je to hodná rodina, a všickni jsou tak horliví Češi, jako by kapka německé krve v nich

nebyla. Vyřídte od nás pozdravení na ni; jak se jí vede? — Též pana Veisla a paní Veislovou srdečně pozdravujte, jakož i Mýtské pány a paní, jestli totiž o naše pozdravení dbají. Panu páterovi a panu faráři též budem prosit uctivé poroučení. Tu cedulku prosím kdybyste odevzdal Zemanovi. Panímáma Nany, děti, můj muž, všecky Vás líbají a pozdravují.

Já též Vaší paničku líbám a Vás srdečně pozdravujíc, doporučuji se do další přízně.

Božena Němcová

Du. (Píšte prosím brzy a hodně mnoho.)

Velectěný pane!

Z knih mi do komise daných neodbyla jsem posud mnoho, a již bych je byla nazpět poslala, ale tuty dni byl u nás bratr mého muže z Bydžova a poněvadž řemeslo jeho špatně jde, umínil si zavést si malý obchod s knížkami. Ze začátku jezdil by po jarmarcích a poutích, a když by mu to šlo, zřídil by si zapůjční knihovnu. V Bydžově ani v okolí není obchodníka takového a i můj muž myslí, že by dobře pochodil, poněvadž tam v okolí sedláci rádi čtou. Na každý způsob by dobře vynášelo i kočující kněhkupectví i zapůjční knihovna zase v městě, jen se tu jedná o to, že nemá švagr do toho peněz; proto žádal mne, abych se Vašnosti zeptala, jestli byste na credit nezdráhal se mu knihy dát, až by zase peníze za ně vyměnil. Aneb jestli, — což by mu ještě milejší snad bylo, — byste mu je Vašnosti do komissí nedal, a jakou provisii na nich by měl?

Snad že byste Vašnosti na tom nic neztratil; račte si to rozmyslit, a jestli byste žádal s ním oustně promluvit, neobtěžoval by si vážit cesty do Prahy. Z té příčiny nechávám ty knihy ještě zde, až jakou odpověď od Vašnosti dostanu; mám-li je zde nechat a třeba aby je švagr vzal, aneb je poslat. Bylo by to jedno, jestli by je až z Prahy nesl, aneb odtud si je vzal. Já bych potom oučty složila a oznámila, které z nich jsem odbyla.

Dr Čejka předplatil mne na Pražského Posla, ale v červnových dnech přišel v ohni o listek, což, jak mi psal, Vašnosti před svým odjezdem do Vídně oznámil. Mám až do 20^{ho} čís., prosím tedy, byste mi Vašnosti ty ostatní po té

poslici odeslati ráčil spolu s vzkázáním, mám-li každý týhoden pro ně posílat, čili déle. Jakže je s Květy? Obdržela jsem až do 73. čís. po poště; nyní ovšem neberu jiný časopis z Prahy, mimo Národní Noviny, a tedy nevím, jestli leží někde na poště aneb mi je Vašnosti již neposíláte. Nuže ale ať je to tak neb jinak, budu prosit, abyste je Vašnosti od nadřečeného čísla počítaje odeslati si neobtěžoval, a já, co za ně počítati budete, mileráda zaplatím. Neráda měla bych ročník roztržený; poslice ta je každý pátek v Praze a tudy mi je vždy přinést může. Prosím nevychází nyní pokračování *Napoleona*, — *Zábavné biblioteky* — a *Poutníka* — od Malého? —

Budu se těšit, že mne Vašnosti odpovědí poctíte, bych se věděla dle čeho řídit.

Poroučejíc se Vaší paní zůstávám s úctou

Vašnostina služebnice

Božena Němcová

[ADRESA:]

Blahorodému | Pánu panu Jaroslavu | Pospíšilovi,
kněhkupci | v | Praze | V Nových | alejích.

Milý Jene!

Pozdrav Pánbůh!

Nu což myslil ste si za toho čtvrt léta, co jsme se z milé Šumavy odstěhovali, o nás? Zajisté vinili ste nás z nelaskavosti, zapomenutelnosti a jiných pěkných cností, ne tak? Či ste důvěry v nás neztratili a věřili ste, že vždy zůstaneme Vašimi upřímnými přáteli, ať to v dálce aneb nablízku? Já myslím to poslední, vždyť ani já nedomnívám se, že Vy na nás byste byli zapomněli, věřím že jsou chvíle, kde i Vy na nás zpomínáte s upřímným přátelským povzdechem. Nám se zde vede jakž tak, zdrávi jsme, až na děti, kteří nedávno jedno po druhým na osypky se rozstoukali, ne však nebezpečně; přece však neslouží nám zde to povětří tak jako v Šumavě. O já zpomínám na Vaše krásné hory, kdykoli pohlédnu z okna, nemám žádnou vyhlídku do krajiny, jen na silnici; take zde krajina příliš pěkná není, až teprv dále, a to jedině vznešené je zde široké mohutné Labe, to kráší celou krajinu, tuto nepřehlednou rovinu, kde oko teprv u vzdálených hor Krkonošských se zastavit může. Já nemiluju velkou rovinu, tu oko umdlí a neokřeje. Koupání užili jsme zde s rozkoší, ale procházek užila jsem já málo, můj muž ale dost, poněvadž má okršlek až skoro na pět míl veliký. Nablízku jsou zde ovšem vesnice, ale mně se ten zdejší lid nelíbí, není mezi nimi ta prostá upřímnost, jakou jsem našla v Šumavě; zde jsou sedláci zpanštilí, samí pŕlpáni. Selky mezi sebou říkají si „paní“ a nosí panské čepce a půl městské a půl selské šaty, samý hedbáv, porta a krajka, jako opice se každá přistrojí; není to k ničemu. To já nemiluju, a proto nezajímá mne zde selský ži-

vot; to je pravda, zde sedláci skoro všickni bohatí jsou, na-
blízku města žijou, kde take paráda panuje, a tudy bývají
zavedení městským životem, napodobí ho a zkaží se. O! to
jen kažte Vaším spoluobčanům, ať se nedají zavést mar-
ností, ta zahubitelka je mnohého blaha a zkazila již nejen
lidi, ale i celé obce. To jedině pozoruju u zdejších lidí, že
rádi a mnoho čtou, nejvíce však evangelíci, jichž zde velmi
mnoho je, daleko vůkol a i v samém městě; ti jsou mno-
hem vzdělanější než katoličtí sedláci a pastoři v jejich ob-
cích jsou vždy hodní mužove, zvlášt známe dva velmi šle-
chetní mužové, z nichž jeden i český spisovatel je, ač ne
výtečný; jen tak žurnalista, ale smýšlení rážného. Ve městě
máme zde šosáctva jako všude jinde, a je takových více
než svobodomyslných, co však není, může dá Bůh být, a
tudy se to i zde časem vytríbí. Radní odtud Matěj Ha[vel]ka
je pro Čáslavsko zvolen za deputovaného k sněmu říšské-
mu a již několikráte s oblibou mluvil, je to muž velmi vzdě-
laný, svobodomyslný a neohrožený. Nuže — já se ani ne-
ptám, zdali držíte Noviny, neboť se to samo sebou rozu-
mí, že ano — jak se Vám ten nynější stav věcí líbí. Vidíte, Če-
chové přece vyhráli všude a všude, i ve sněmu, a to ne
zbraní, nýbrž mravní silou; proto Němci zuří, že jich je
všude menšina a těch nenáviděných Slovanů všude větši-
na. Jinák to ale nebude, nyní nastává doba slávy Slovan-
stva, již vítězí a bude vítězem vždy. Nyní vidíte, jaké musí
být muži na sněmích, snad i nahlídnou někdy Vaší sedláci,
že jsme jim neradili zle a snad pro zisk nějaký, když jsme
řekli, jaký to musí být muž. Ti sedláci, co jsou na říšském
sněmu, jsou jako třtina od větru sem tam smýkaná, když
je dostanou do prádla Němci, hlasujou s nimi na svou vlast-
ní škodu, což ale nevědí, poněvadž nemají toho nejmenší-
ho politického vzdělání, a když do parlamentu vejdou, ne-
vědí kam ty řeči čelí a na kterou stranu by se přidat měli;
jestli potom zase Čechové je na stranu vezmou a celou věc

jim rozloží, tu teprv zase svou chybu nahlédnou a hlasují s nimi a tak to máte. Kdyby si byli Čechové byli nezvolili na říšský sněm tak výtečné muže, ty nejhornivější a nepoctivější vlastence, zajisté s námi zle by to stálo a již by nás měli Němci v drápech a s Rakouskem kdož ví jak by to bylo, pokoj by zajisté již nebyl, ale oni vědí cíl své cesty, od které na krok neustoupí, oni umí síly své v jedno soustředit, aby zvítězili nad svými nepřáteli, jichž není malý počet, a nemají take Němci hlavy, nad nimiž se lehko vítězí, jsou i mezi nimi výborní řečníci, jenže bohužel všecku svou sílu duševní i materiální by vynaložili na naše pokorení, a staré přísloví „Kdo jinému jámu kopá, sám do ní padá“. Copak tomu říkají Vaší karabáčníci, že nyní nebudou smět již nazývat Vás poddanými, že jim nebudete robotovat, že ste i té milostivé vrchnosti rovní? Ve Vašem kraji nebude snad náhrada za robotu veliká, poněvadž je v pozdějších letech mocí uvalená a že je kraj chudý. Copak budou říkat učitelové, když se v českých krajích na gymnasiích česká řeč co obligátní vyučovat bude a německé jen co předmětu, nu však to víte všecko z Novin. Tuším že budou muset nazpamět se učit lekce jako jich žáci. Inu ta konstituce jim zadala smrtelnou ránu! — Těšili prý se Vaší pání Francové, že jsme zavření, já i můj muž, nu to měli krátkou radost; když chtěli to potěšení mít, mohli nás udat, a snad by se jim té radosti dostalo vidět nás na Pražském hradě. Ale co teď je do toho všeho, když nebylo spiknutí, a když i Fastr, který měl nejméně být oběšen, puštěn je; to nestála ta švanda za to. Když jsme vyvraceli lidem zlé mínění o Češích, když jsme se smáli spiknutí, tu jistě mnohý nevěřil nám, a nyní přesvědčil se, že i tenkrát nelhali jsme. Jaký život vedete a co dělají rodiče Vaší a co dělá rychtář? Pozdravujte je všechny srdečně od nás a řekněte jim, že budu ať jsem kde jsem vždy s upřímným přátelstvím na ně zpomínat. Byť nás i poslední čas sedláci za

dobrou vůli nenáviděli, přece jim přejem všecko dobrý.
Můj muž i děti Vás pozdravují; buďte zdráv a pište mi
brzy. Ať píše take rychtář. Stodolu take pozdravujte. S Bo-
hem!

Božena Němcová

Drahá přítelkyně!

Budete se divit, že píšu ze Saganu, není-li pravda? Inu rodiče neustále prosili mne, abych je ještě letos navštívila aspoň na několik dnů, a já ráda uposlechla a vydala se na cestu. Avšak jsem tu teprv několik dní, a zase chci prvního listopadu ject pryč, poněvadž take zde a v okolí neustále to kvasí mezi lidem; bojím se, aby něco nevypuklo a bych já potom nemusela zůstat ve Slezku. Slyším že v Vratislavě velká síla demokratů je, kteří prý tuze lid bouří a kteří všickni ve spojení jsou s levicí frankfurtskou a Vídeňskou, zdaliž to pravda? Věřte, drahá duše, že mám starost o Vás, aby ty Němci někdy na Vás se nepomstili, neboť jací to jsou hoši, to víte. Co tomu všemu říkáte, co se děje ve Vídni? Take ste nevěřila na svobodomyšlnost Českých deputovaných? Myslím že Vám již pan švagr psal, co zamýšlejí činit a proč z Vídně uject museli, a tedy bylo by zbytečné, abych Vám to psala. Zde mnozí na Čechy tuze hubují, že jsou reakcionáři, já ale nedám na moje drahé krajaný nic dopustit a notně se vadím. Je to tady čeládka, až hruza, když to člověk vidí a poslouchá. Jak mi můj muž právě psal, přijme císař docela slovanskou politiku, nu to bude mela; ale byl by jednou již čas, aby křivda, kterou Slované po tak dlouhá léta snášet museli, napravena byla, a by jim zasvitla hvězda osvěty a svobody. Ráda bych se byla k Vám podívala, ale není možná, čas mého pobytí zde je velmi na krátce; dá-li Bůh na druhý rok pokoj v zemi a zdraví mé rodině, mně a mým rodičům, tak se snad opět sem podívám se dětmi, a to bude na delší čas, potom za-

jistě neopominu Vás, milá sestro, navštívit, neboť ste mi tuze milá. A co dělá Vaše drahá rodina? Dostal Váš pan manžel můj list, který jsem psala již z Nymburka? Já skoro myslím že ne, neboť byste mi byla snad několik řádek odpověděla, a správu mi dala, jak se Vám všem daří v těch bouřlivých dobách. My byli všickni take trochu nemocní, a zvlášt moje děti stonaly, ale nyní Bohu díky jsme zase zdrávi. Bude-li Vám možná, tedy snažně prosím, byste mi hned několik řádek odeslala, dokud ještě jsem v Saganu. Panu manželvi vyřídte prosím vroucí pozdravení, dítky všecky polibte. Od sestry Marie a rodičů srdečné pozdravení mám vyřídit. Buďte s Bohem!

Vaše Božena.